

استهبان

مژگان ثابت قدم

شهرستان استهبان از شهرستان‌های استان فارس است و مرکز آن شهر استهبان است. شهرستان استهبان، با توجه به وضعیت جغرافیایی، کوه‌های عمده، و آب هوای خاص پوشش گیاهی مخصوص به خود دارد. برخی از گیاهان دارویی منطقه شفابخش هستند و اهالی منطقه برای درمان بیماری‌ها از این گیاهان مدد می‌جویند.

در این مقاله پس از توضیح کوتاه درباره طبایع و مشخصات آن به معرفی داروهای گیاهی، غیرگیاهی، بیماری‌های جسمی و نحوه درمان آن‌ها، جراحات، گزیدگی‌ها، اشاره شده در خاتمه ابزار و وسایل موردنیاز در طب سنتی معرفی و نام برده می‌شود.

بیماری‌های جسمی

چشم‌درد جهت درمان چشم‌درد، ذاغ و نبات را سوزانده و از الک می‌گذرانند و در چشم می‌ریزند همچنین نوند (navand) که همان اسپند است را جوشانده و در چشم شخص می‌چکانند. در روستای خان‌کت، کود الاغ را دود می‌کنند و به روی خود چشم می‌گیرند. در شهر استهبان بادام را پوست گرفته نرم می‌کنند و روی چشم می‌گذارند و یا سولفات داخل چشم می‌کنند. در بخش ایچ ناف بچه را که افتاده و خشک شده نرم می‌کنند و در چشم می‌ریزند. در روستای برده‌نو چشم بچه را با چای شویند و تفاله چای را روی چشم می‌ریزند و حتی گاهی تخم شربتی (toxme sarbat) را داخل چشم می‌ریزند تا اشغال‌های داخل چشم بیرون بیاید.

گوش‌درد برای درمان درد گوش شیر زنی را که دختر زائیده داخل گوش می‌چکانند و تکه‌ای پارچه را گرم می‌کنند و روی گوش می‌گذارند. و یا اینکه در گوش دود سیگار می‌دمند. در بخش ایچ از دود تریاک نیز استفاده می‌شود. روغن خش (xas) یا روغن خوبو (xubu) که همان روغن حیوانی است را گرم کرده و چند قطره در گوش می‌ریزند. در روستای خان‌کت مقداری رباتربک (raturbak) جوشانده و در گوش می‌چکانند در شهر استهبان مقداری مارزنجوش (marzangus) را جوشانده و در گوش بچه

می‌چکانند. در روستای در قلعه کود الاغ روی گوش می‌گذاشتند در روستای در امامزاده مقداری برگ گز را با روغن خوب می‌سوزانند سپس صاف کرده داخل گوش می‌ریزند. در روستای محمداًباد، کنار یا همان سدر را با شیر زن قاطی کرده و در گوش می‌ریزند همچنین کهنه بچه را که روی آن ادرار کرده می‌کوبند و مقداری شیر هم روی آن می‌ریزند و با کود الاغ دود می‌دهند و فتیله درست کرده در گوش می‌گذارند.

دندان درد برای درمان درد دندان مقداری میخک، سفز، اوزو (ozo)، و نمک را داخل دندان می‌گذارند. در روستای رونیز سفلی تخم نوند همراه با گشنیز و بابونه را بر سر چپق می‌گذارند و می‌کشند. در روستای خان‌کت مقداری پی‌گوسفند را داخل دندان گذاشته سپس سوزنی را داغ کرده و داخل دندان فرو می‌برند. در روستای محمد آباد استوخودوس و بابونه را دم کرده و جوشانده آن را به بیمار می‌دهند.

سردرد برای درمان سردرد، زنجبیل و قهوه را سوزانده می‌کوبند و با آب خمیر کرده روی سر می‌گذارند. - گل ته اجاق را خمیر کرده و روی سر می‌گذارند. در روستای در امامزاده دانه فلفل را با گاوزبان می‌جوشانند و تفاله آن را روی سر می‌گذارند تا بهبود یابد در روستای در قلعه حنا و خاکشیر را به سر می‌مالند در روستای برده نو ابلیمو و زنجبیل و گاه قاطی می‌کنند و روی سر شخص می‌گذارند. - مقداری شلشک (selselak) خمیر درست می‌کنند بعد همراه با روغن و بابونه قاطی می‌کنند و روی سر می‌گذارند.

سرماخوردگی گل‌گاوزبان و پر سیاووشون را جوشانده دم می‌کنند و می‌خورند. فرنجمشک، اوشن (ousan) پهنو و اوشن باریکو را جوشانده و می‌خورند. تیغ خار را جوشانده و دم کرده آن را به شخص می‌دهند در روستای در قلعه مروکو (marvaku) را همراه با مغز بادام جوشانده و به شخص می‌هند.

سینه درد و **سرفه** مرو کو و مغز بادام را جوشانده و همراه با اوشن پهنو و باریکو (osan pahno) دم می‌کنند و به شخص بیمار می‌دهند کود الاغ را دود کرده مقداری پنبه یا پشم را روی دود می‌گیرند و روی سینه بچه می‌گذارند.

دل درد گاوزبان و نبات را جوشانده و به بیمار می‌خورانند. همچنین مقداری اوشن پهنو (pahna) جوشانده، دم کرده می‌خورند. در روستای در امامزاده مقداری چایی کوهی دم کرده همراه با جوهر شور (جوش شیرین) به شخص می‌خورانند. در شهر استهپان گاوزبان را جوشانده و همراه با شیره انگور می‌خورند.

در روستای خان‌کت مقداری زیدی و انغوزه (anqoze) همراه با مهره کوزک (kavzak) و مهره‌باد جوشانده و به بیمار می‌دهند.

تب برای درمان تب مقداری خاکستر اجاق را به پیشانی شخص می‌مالند و یا اینکه به او خاکشیر و عرق شاه‌تره می‌دهند. در استهپان مقداری شیر مادر را روی تابه می‌ریزند (البته تابه‌ای که سیاه و دودگرفته باشد.) سپس مقداری از آن را روی مچ دست و مچ پا می‌کشند.

دمل یا کورک مقداری گُل ختمی را با شیر زن دخترزا قاطی کرده و روی محل می‌گذارند. در روستای خان‌کت مقداری تخم سفید و تخم شربتی را با مروکو و توله می‌کوبند و روی دمل می‌گذارند همچنین مقداری بذر کتان و زیدی و اوزو (ozow) را با شیر گوسفند قاطی کرده و روی دمل می‌گذارند و یا اینکه قره‌قورت (qara qurot) را له کرده و روی موضع می‌گذارند. در روستای درقلعه مقداری توله روی وضع می‌گذارند و یا اینکه شکم قورباغه را پاره کرده و روی دمل قرار می‌دهند در روستای محمدآباد قره‌قورت را با پشم روی دمل می‌گذارند و یا اینکه شیشه را می‌کوبند و در شیر انگور می‌ریزند و همراه با محتویات چینه مرغ روی کورک می‌گذارند تا بهبود یابد، در روستای رونیز سفلی مرو کوه یا کتیرا و کُناَر (konar) را با صابون قاطی کرده روی آن قرار می‌دهند.

یرقان (زردی) اگر شخصی دچار مریضی یرقان شود به او خاکشیر و جوشاندهٔ عناب، سپستان، و گل‌گاوزبان یا ماهی موتو (moto) (ماهی ریزی است که آن را زنده قورت می‌دهند) می‌دهند. اگر بچه‌ای هنگام به دنیا آمدن زردی داشته باشد او را در برگ بید می‌خوابانند
- همچنین مهره زردی که به زردیون (zardion) معروف است، می‌سابند و به بچه می‌دهند. در روستای خان‌کت اگر کسی به یرقان مبتلا شود به او چربی نمی‌دهند. انجیر را در آب می‌ریزند و به او می‌خورانند در روستای در امامزاده ماست کیسه‌ای گاو به مریضی می‌خورانند.

خونریزی بینی اگر کسی به خونریزی بینی مبتلا شود مقداری گچ را با آب مخلوط کرده و یا اینکه به جای مخلوط گچ مقداری یخ روی سر او می‌گذارند. در روستای درقلعه مقداری ابلیمو و در بینی می‌چکانند و یا پشم را سوزانده و داخل لولهٔ بینی می‌گذارند.

کمر درد اگر کسی به کمر درد مبتلا شود به شخص خوراکی‌هایی که طبع گرم دارد می‌دهند معمولاً جوشاندهٔ استخودوس (ostoxodus) و زنجبیل را دم کرده و به شخصی مبتلا می‌دهند.
در روستای رونیز سفلی کالمه (kalme) را، گیاهی مانند خار است همراه با پوست نارنج، تخم شوید، نعنا و گشنیز که به ۴۰ گیاه معروف است، صاف می‌کنند و با آن کاجی درست کرده و می‌خورند در شهر استهبان گاوزبان را با بابینک، (babinak) (بابونه) جوشانده به شخصی می‌خورانند. در روستای محمدآباد فوفل و قرص کمر را کوبیده و به شخصی می‌دهند.

پادرد برای درمان درد پا دارچین و زنجبیل را جوشانده به شخصی می‌دهند. زهرهٔ گراز برای درمان درد پا بسیار نافع است همچنین پازهر شکال را به پا می‌مالند. در روستای محمدآباد مقداری کود الاغ را در آب ریخته می‌جوشانند و پا را بخور می‌دهند. در روستای رونیز سفلی زهره گاو را خشک کرده ساییده و روی پا می‌گذارند. در روستای خان‌کت اوشن (osan) باریک و پهن و سنجت (senjeto) همراه با نوند میرمی (navand meyrami) می‌جوشانند و حلوا درست می‌کنند که برای استخوان درد مناسب است. در همه مناطق گوشت چوله (جوجه‌تیغی) را برای پادرد مناسب می‌دانند. در ضمن برای درمان درد پا به آبگرم خیر (xir) هم می‌روند.

یبوست در روستای رونیز سفلی به این درد سرسام (sarsam) می‌گویند. برای درمان یبوست روغن خوب حیوانی را همراه با خاکشیر به شخص می‌دهند. در روستای خان کت گاوزبان کوهی همراه با رباتریک می‌جوشانند و به بیمار می‌خورانند. در روستای رونیز سفلی پیشانی شخصی را با روغن داغ می‌مالند.

اسهال برای کسی که به اسهال مبتلا شده خاکشیر بسیار مناسب است. در روستای گرده برای درمان اسهال از جوشانده پوست پسته و مرو تلخ (marvetalx) استفاده می‌کنند. در روستای خان کت زرده تخم مرغ آب‌پز به بیمار می‌دهند.

– همچنین از جوشانده فوفل استفاده می‌کنند در روستای محمدآباد از چای سبز و سفید استفاده می‌کنند – همچنین چای پخته و نپخته (چای دم کشیده و خشک) قاطی کرده و به شخصی می‌خورانند.

مسمومیت غذایی در همه مناطق بررسی به شخصی مسموم، شیر می‌خورانند و او را در تاب می‌گذارند و تکان می‌دهند تا استفراغ کند و مسمومیت او خوب شود در روستای محمدآباد مردم معتقدند که اگر کسی علف زهری که نوعی علف سمی در بیابان است، را بخورد مسموم شود باید صابون و یا مدفوع مرغ همراه با شیر به او بخورانند تا استفراغ کند و بهبود یابد.

درد دست و پا برای درمان درد از زهره گراز استفاده می‌کنند همچنین از مغز قلم گراز روغن می‌گیرند و به دست و پا می‌مالند سپس پشم گوسفند را سوزانده همراه با مقداری نبات ساییده روی موضع گذاشته و آن را می‌بندند.

از بین بردن کرم دندان مقداری پی گوسفند و رباتریک را روی تابه می‌گذارند تا دود کند سپس شخصی که دندانش درد گرفته سر خود را روی تابه می‌گیرد تا دود حاصل از آن درد دندان را تسکین دهد پس شخصی دیگر محکم با دست به پشت سرش می‌کوبد تا کرم رها شده و روی تابه بیفتند.

دونه داغ منظور همان جوش و دمل‌های چرکی است. برای درمان آن بایستی مقداری خمیر دور تا دور آن را بگیرند. سپس روغن داغ کرده و روی دانه بریزند تا بهبود یابد.

سنگ کلیه برای درمان سنگ کلیه آب تربچه، که به آن تربیزه (torbize) می‌گویند، را می‌خورند. در ضمن در روستای محمدآباد پوست روی سنگدان کبک را خشک کرده ساییده و می‌خورند.

سنگ صفرا در روستای محمدآباد برای درمان سنگ صفرا گوشت خرگوش را مناسب می‌دانند.

تنگی نفس در روستای محمدآباد پوست روی سنگدان هوبره (hobare) را برای درمان آسم مناسب می‌دانند.

غش در شهر استهبان پارچه‌ای را سوزانده زیر بینی بیمار می‌گذارند و یا چوب را تکه‌تکه کرده و لابه‌لای انگشتان او قرار می‌دهند.

برفک دهان بچه اگر دهان بچه‌ای برفک بزند باید مقداری جوش شیرین را در آب حل کرد سپس نیمه‌ای را با آن آغشته کرد و در داخل دهان بچه گذاشت در روستای محمدآباد عرق کود الاغ را می‌گیرند و به دهان بچه می‌زنند.

آبله به گفته خود مردم آبله معمولاً دارویی ندارد و فرد مبتلا را از بین می‌برد. ولیکن برای درمان این درد به بیمار خوراکی‌های خنک مثل عناب، خاکشیر، و تخم شربتی می‌دادند. برای پیشگیری از آن در روستاهای مختلف مقداری خاک مرده‌ای که از آبله از بین رفته بود، در آب حل می‌کردند و به شخصی می‌دادند در روستای محمدآباد مقداری قند روی آبله بیمار می‌زدند و به بقیه هم می‌دادند تا آبله سبک بگیرند.

سرخک برای درمان سرخک به شخص خاکشیر و یا جوشانده گاوزبان و نبات می‌دهند. در همه روستاها مردم معتقدند که سرخک بیماری مبارکی است و باید پارچه قرمزی روی بچه انداخت تا قرمزی تن او بیرون بریزد.

آبسه پستان اگر شیر زنی داخل سینه بماند، سینه ورم و تب می‌کند. برای درمان آن آتشی درست کرده و تابه‌ای روی آن می‌گذارند. پس روی تابه آب و نمک می‌ریزند و سه دفعه پستان را دود می‌دهند.

گزیدگی‌ها

مارگزیدگی اگر کسی را مار بگزد قسمت بالای مارگزیدگی را محکم می‌بندند و موضع را با تیغ برش می‌زنند تا خون بیاید و زهرها خارج شود. در روستای در امامزاده زهره گراز به او می‌خورانند و یا اینکه مقدار زیادی شیر به او می‌دهند. در روستای خان‌کت دست یا موضع مارگزیده را داخل پوست کره یا بره می‌گذارند. در روستای رونیز سفلی، درقلعه و محمدآباد مخلصه (moxalese) و یا بوته مار را جوشانده و موضع مارگزیده را درون آن قرار می‌دهند. در ضمن در روستای محمدآباد مرغی را سر بریده و پای شخصی را درون شکم مرغ فرو می‌برند. سپس با شیر گوسفند آن را شست‌وشو می‌دهند. در روستای برده نو روغن داغ شده را روی موضع مارگزیدگی می‌ریزند.

عقرب‌گزیدگی در همه این مناطق موضع عقرب‌گزیده را تیغ می‌زنند تا زهر آن بیرون بیاید. در روستای رونیز سفلی بالای موضع عقرب‌زده را بسته و آن را داغ می‌کردند در روستای در امامزاده حلوا درست کرده روی موضع عقرب‌زده می‌گذارند در روستای خان‌کت سنگ داغ شده روی آن می‌گذارند، در روستای درقلعه مقداری تریاک روی آن می‌مالند. در روستای محمدآباد پازهر یا زهره گراز و یا گلی به نام گل تابستانی را جوشانده و جوشانده آن را روی موضع می‌ریزند در روستای برده‌نو برگ انجیر را گرم کرده روی موضع می‌گذارند. در ضمن موضع عقرب‌گزیده را با موم عسل دود می‌دهند.

زنبور‌گزیدگی بر موضع زنبور گزیده سنگ داغ و یا زنجبیل و ابلیمو می‌گذارند. در روستای محمدآباد برگ گردو را چیده و روی موضع می‌گذارند. در روستای برده‌نو آرد جو را روی آتش ریخته و دود می‌دهند.

همچنین در روستای رونیز سفلی علف دُم‌عقرب که نوعی گیاه است را روی موضع زنبور‌گزیده می‌گذارند. در روستای در امامزاده روی موضع عقرب‌گزیدگی مقداری نفت می‌ریزند.

شکستگی‌ها

در همه این مناطق شخصی به نام بیتال (beytal) به کار شکسته‌بندی می‌پردازد.

شکستگی دست یا پا در صورتی که پا و یا دست شخصی بشکند، شخص بیتال به وسیله چند قطعه چوب و یک مقداری موی بز، که به قادمه مویی (qadmey moee) معروف است، آن را محکم می‌بندند به این کار تخته کردن می‌گویند.

دررفتگی اگر در دست یا پای شخصی بر اثر ضربه دیدن دررفتگی ایجاد شود، بیتال ابتدا موضع شکسته‌شده را در آب‌گرم و نمک مالش می‌دهد و پس آن را محکم جا می‌اندازد. برای برطرف کردن درد حاصل از آن مقداری ریشه مک با روغن خوب روی موضع قرار می‌دهند و یا مقداری سفیده تخم‌مرغ، روناسک و آزار چوب روی آن می‌گذارند.

ضربه دیدن برای درمان درد ضربه دیدن و کوفتگی مقداری آرد گندم، نمک، و آزار چوب روی آن می‌گذارند و یا اینکه مقداری پی گوسفند همراه با زردچوبه روی موضع می‌مالند.

بیماری‌های روحی

اهالی حوزه پژوهش معتقدند که اگر شخصی بعضی از کارهایی که در زیر به آن اشاره می‌کنیم را انجام دهد حتماً به بیماری روحی و روانی دچار می‌شود.

- روی زمین آب جوش بریزد.
- شب‌ها به تنهایی به خرابه‌ها، قنات‌ها و چاه‌ها برود.
- خاکستر را به بچه نزدیک کند.
- روی گربه سیاه آب بریزد.
- دم غروب آب روی آتش بریزد.
- چلوس (colos) چوبی که آتش گرفته و به زغال تبدیل شده را بدون گفتن بسم‌الله بردارند چرا که جن‌های داخل آتش او را اذیت می‌کنند.
- تنها در قبرستان برود.
- جای ناپاک و کثیف بخوابد.

برای برطرف کردن امراض روحی پیش ملا و دعانویس می‌روند و برایش دعا می‌گیرند. بعد معمولاً دور او را خلوت می‌کنند و او را در خانه‌ای در بسته نگه می‌دارند. به گفته اهالی روستای محمداًباد دعانویس‌ها پیش جن‌ها می‌روند و اگر جن مسلمان باشد گذشت می‌کند و فرد را شفا می‌دهد ولی اگر کافر باشد گذشت نمی‌کند.

افرادی که به امور مختلف می‌پردازند.

ماما که وظیفه به دنیا آوردن بچه را به عهده دارد.

دلاک یا سلمونی که کار او اصلاح سر و ختنه کردن بچه است.

بیتال یا شکسته‌بند: که وظیفه او جا انداختن عضو شکسته بدن است.

دعانویس

ابزار و وسایل مورد نیاز دلاک

دلاک‌ها معمولاً برای انجام کارهای خود از وسایل زیر بهره می‌برند:

کلبتین (kalbateyn): از این وسیله برای کشیدن دندان استفاده می‌کردند کلبتین نوعی انبر فلزیست که فقط برای کشیدن دندان از آن استفاده می‌شود.

قیچی برای کوتاه کردن مو استفاده می‌شود.

تیغ برای بریدن پوست آلت جهت ختنه استفاده می‌شود.

نی یا چوب برای نگهداشتن پوست آلت به هنگام ختنه استفاده می‌شود.

پنبه، مرکوررم

ابزار و وسایل مورد نیاز بیتال

بیتال یا شکسته‌بند برای درمان شکستگی از وسایل زیر بهره می‌برد:

تخته برای آتل‌بندی موضع شکسته شده،

پارچه برای بستن عضوی که در رفتگی داشته باشد،

طناب مویی که از بافته پشمی موی بز استفاده می‌کردند.

اعتقادات و باورها

- در روستای ماهفرخان اگر قسمتی از بدن شخصی را مار می‌گزیده، ته س او را داغ می‌کردند.

- در روستای محمداًباد اگر سینه زنی آبسه شود سر سینه را گرفته و با کش روی آن می‌زنند و می‌گویند

چخ‌چخ قره صبح اومدی برو شب اومدی برو با این کار بهبودی حاصل می‌شد.

پراکنندگی گیاهان دارویی به تفکیک مناطق بررسی شده

گیاهان دارویی	استهبان	خان کت	ایچ	پردنو	در قلعه	در امامزاده	محمدآباد	ماهرخان	گرده	روئیز سفلی
اوشن پهنو	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
عنان	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
پرسیاوشون	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ریشه مک	x	x	x	x	x					
سپستون	x	x								
گاو بان	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
دشک	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
تخم شربتی - سفید	x									
مالنگو	x	x	x	x	x	x	x			
مروکو	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
راچونه	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
سیاهدونه	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
گرگ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
تخم شوید	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
راچونه رومی	x									
سرزدو	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
باینک	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
درینه (درمنه)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
بارلنگ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
اوشن باربکو	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
جاشیر	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
آنغوزه	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
نولند میرمی	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
اولک	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ریشه مک	x									
بال یاچه	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
کیژه	x									
کتیره	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
مونه‌ای	x									

×	×				×	×	×	×	×	گارزان
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	خاکشیر
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	قیطران
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	چای کوهی
	×		×	×	×	×			×	کاکل کوتو
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	زیره
					×		×			گنه‌ای
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	مورتلخ
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	مورخشک
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	فرنجمشک
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	مومناپی
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	خارشتر
						×	×	×	×	خون محک
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	شراب
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	مالنگو
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	کلیل ملکو
×	×	×	×	×	×	×		×	×	شاه‌تره
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	زوفا
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	بادرنجوبا
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	زنجبیل
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	سقر
×	×	×	×	×	×	×			×	میخک
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	گل خطمی
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	مارزنجوش
	×		×		×				×	فوفل
						×	×	×	×	گل ارمنی
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	شیرخشت
					×				×	استخودوس
										چای سبز و سفید
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	ریشه کاشنی
×	×		×		×	×		×		بارشک (گز)
										پوست پسته
								×	×	گرگمه
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	هلیپه

استهبان / ثابت قدم

×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	ریاتریک
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	توله
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	بذر کتان
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	زیدی (اوزو)
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	صبر زرد
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	پوست بید
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	کالمه
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	آزار چوب

پراکنندگی داروهای غیرگیاهی به تفکیک مناطق بررسی شده

نام داروهای غیرگیاهی	استهبان	خان کت	ایچ	برده نو	در قلعه	در امامزاده	محمدآباد	ماهرخان	گرده	رونیز سفلی
پازهر	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
زهره گراز	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
زهره گاو										
روغن حیوانی	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
مهره زردیون	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
پشم سوخته	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
خاکستر اجاق	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
دود سیگار تریاک	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
گل سرشور	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
زاغ	×	×	×	×	×	×	×			
ماهی موتو	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
کود الاغ			×	-	×					
ادرار	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
قره قورت	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
مدفوع مرغ							×			
مدفوع گنجشک			×				×			
گوشت چوله	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
چینه مرغ							×			
شیشه کوبیده شده	×	×					×			

										مغز قلم گراز
										گوشت خرگوش
										پوست چینه هوبره
										پست چینه کبک
										پشانی گرگ
										چشم گرگ
										گچ
										پی گوسفند

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی